महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक तथा उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

संस्कृतम् (सम्पूर्ण– अभ्यासक्रमः)

दशमीकक्षा **प्रतिदर्श– कृतिपत्रिका ।** **गुणाः ८०**

समयः होरात्रयम् ।

प्रथमः विभागः– गद्यम्।

(अवबोधनम्, शब्दसम्पत्तिः, पृथक्करणम्)

प्रश्नः१अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।

अ१) अवबोधनम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)

i) उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । १

सैबेरियादेशतः क्रौञ्चाः आगच्छन्ति। यतः--------

तत्र वसन्तर्तुः अस्ति। / तत्र शीतर्तुः अस्ति।

ii) पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत । १

कः पक्षिविशेषः नामशेषतां गतः ?

iii) वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यमिति लिखत । १

केवलदेवराष्ट्रीयोद्यानं प्राणिनामभयारण्यम् ।

एतावद् विशालं वनं द्रष्टुं द्वित्राः दिनाः न पर्याप्ताः, यतोऽस्य क्षेत्रं विस्तीर्णं वैविध्यपूर्णं च । विविधस्वरूपाणां खगानां कृते विविधप्रकारकाणि स्थलानि अत्र निर्मितानि । स्थलपक्षिणां शुष्का वनस्थली जलविहगार्थं जलस्थली, आनूपं वा स्थलमपि च वृक्षखगानामधिवासभूताः महावृक्षाः अपि अत्र विद्यन्ते । नैकाः सारङ्गागाराः विविधवर्णैः खगैः आवासार्थमङ्गीकृताः अत्र । वृक्षपक्षिणः जलपक्षिणः अपि च तृणपक्षिणोऽपि अत्र बहुसंख्यया वसन्ति । तेषां त्रिशतषट्षष्टिमिताश्च प्रजातयः सुखेन वसन्ति क्रीडन्ति च । तित्तिरसदृशाः तृणपक्षिणः क्रीडन्तः दृश्यन्ते । वृक्षेषु चित्रबलाकानां कुलानि कलकलं कुर्वन्ति पर्यटकानां चेतांसि हरन्ति । विविधप्रकारकाः क्रौञ्चाः तृणेषु भक्ष्यं गवेषमाणाः दूरतः नयनपथमायान्ति । जलेषु खगानां बहवः जातिविशेषाः विहरन्तः दृश्यन्ते । श्वेतः चमसचञ्चूः इति पक्षिविशेषः सविशेषं लक्ष्यते । अन्येऽपि पक्षिणोऽत्र शीतवासार्थं देशान्तरादपि आयान्ति । सैबेरियादेशात् आगच्छन्तः शीतर्तौ वसन्तः क्रौञ्चाः अधुना नामशेषतां गताः इति तु दुःखकरं लज्जास्पदमपि । लद्दाखप्रान्तादपि नैके खगा आगत्य हिमसमये वसन्ति । एतेषु स्थलान्तरितान् खगान् द्रष्टुं तेषां विषये अधिकं ज्ञातुं पर्यटकाः तथा अभ्यासकाः बहुसंख्यया अत्र आगच्छन्ति देशविदेशेभ्यः । तेषामध्ययनार्थं वलयाङ्कनमपि कृतं वर्तते पक्षिमित्रैः ।

अ२) शब्दज्ञानम् । (काः अपि ३ कृतीः कुरुत ।)

i) रिक्तस्थानपूर्तिं कुरुत । **१**

१) अन्येऽपि = -----+ -----। (अन्यः+अपि/ अन्ये+अपि/ अन्या+पि)

२) पक्षिणोऽत्र = -------+ ------। (पक्षिणः +अत्र/ पक्षिणे + अत्र/पक्षिणा + अत्र)

ii) समूहेतरं पदं चिनुत । **१**

१) चेतांसि, मनांसि, स्रोतांसि । २) आवासः, सहवासः, निवासः ।

iii) मञ्जूषातः उचितं विशेषणं चित्वा मेलनं कुरुत । **१**

विशेषणम्	**विशेष्यम्**
--------	**महावृक्षाः ।**
--------	**खगान् ।**

(आगच्छन्तः, खगानामधिवासभूताः, गवेषमाणाः, स्थलान्तरितान्)

iv)गद्यांशे आगते हेत्वर्थक-धातुसाधित-अव्यये --------, ------। **१**

अ३) स्वमत-अभिव्यक्तिः। २

भवतां परिसरे पक्षिसंरक्षणं कथं कर्तव्यम् इति विषये ३०/४० शब्दैः माध्यमभाषया लिखत ।

प्रश्नः१ब) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।

ब१)अवबोधनम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)

i) उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । १

------------- स्वामी पलायितुमारभत ।

कठिनोऽयं प्रसङ्गःइति मत्वा/ व्यायामः आवश्यकः इति मत्वा)

ii) कः कं वदति ? 'निर्भयतया तान् वानरान् अभिमुखो भव ।' १

iii) वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यमिति लिखत । वानराः याचकं पीडयन्ति। १

भारतभ्रमणसमये एकदा स्वामी विवेकानन्दमहोदयः वाराणसीं प्राप । तत्र अन्नपूर्णायाः मन्दिरं गत्वा प्रणम्य च स तां स्मरन् निवर्तमानः मार्गे किमपि विस्मयजनकमन्वभवत् । मार्गस्य एकतः आसीत् कश्चन तडागः अपरतः च उन्नता भित्तिका । तेन मार्गेण गच्छता स्वामिना ज्ञातं यत् केचन वानराः तस्य पृष्ठतः अनुगच्छन्तीति । यदा स्वामी तिष्ठति तदा तेऽपि वानराः तिष्ठन्ति । यदा स चलति तदा वानराः तमनुगच्छन्तीति ज्ञातं स्वामिना ।

तान् मार्गाद् दूरीकर्तुं स्वामिना पदप्रहारस्याभिनयः कृतः तदा ते दंष्टुमधावन् । कठिनोऽयं प्रसङ्गः इति मत्वा भीतः सः त्वरया पलायितुमारभत । वानरा अपि तम् अन्वधावन् । संभ्रान्तं स्वामिनं पलायमानं दृष्ट्वा मार्गे आसीनः कोऽपि याचकः उच्चैरभाषत, 'अरे संन्यासिन्, अलं पलायनेन । निर्भयतया तान् वानरान् अभिमुखो भव । तेन ते वानराः भीताः न त्वां पीडयिष्यन्ति ।'

तदाकर्ण्य निश्चयं कृत्वा स्वामी निश्चलः अभिमुखः जातः तेन ते भीताः वानराः दूरं पलायिताः ।

ब२) शब्दज्ञानम् । (काः अपि ३ कृतयः कुरुत ।)

i) सन्धिविग्रहं कुरुत । १

तदाकर्ण्य = -----+ ----।

ii) विलोमशब्दौ चिनुत । १

पृष्ठतः -....... । (पुरतः, समीपतः, उभयतः)

अभिमुखः-.......। (सम्मुखः, पराङ्मुखः, अधोमुखः)

iii) गद्यांशे आगते विशेषणे लिखत । १

याचकः -------। भित्तिका -----।

iv) गद्यांशे आगते द्वे पूर्वकालवाचकधातुसाधितत्वान्त-अव्यये । १

------।, --------।

ब३) पृथक्करणम् ।

यथाक्रमं घटनाः लिखत । २

i) वानराणाम् अनुधावनम् ।

ii) आपदः निराकरणम् ।

iii) मन्दिरदर्शनम् ।

iv) याचकद्वारा उद्बोधनम् ।

क) संवादांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।

क१) अवबोधनम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)

i)उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । १

- अर्वाचीन महाराष्ट्रस्य भाग्यरेषा अस्ति ----------------।
  (कोराडी-औष्णिकी ऊर्जाप्रकल्पः, कोयना-जलविद्युत्प्रकल्पः)
- निसर्गात् प्राप्ता ऊर्जा नाम -------- ऊर्जा । (अपारम्परिकी / पारम्परिकी)

ii) पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत । १

गद्यांशे उल्लिखितानि महाभूतानि लिखत ।

iii) वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यमिति लिखत ।

सौर-ऊर्जा अपारम्परिकी ऊर्जा । १

श्रेया - निसर्गात् प्राप्ता अपारम्परिकी ऊर्जा तु अमर्यादिता भवति ।
पार्थः- सूर्यः पवनः जलमित्येतानि महाभूतानि । एतानि अपारम्परिकानि ऊर्जासाधनानि अपि ऊर्जा निर्मातुं समर्थानि । गोमयात्, पर्णाविशेषात् अवकराच्च जैविकवायुः प्रभवति तथा एरण्डबीजान्मधुकबीजादीक्षुदण्डावशेषाच्च जैविकतैलं निर्मीयते । अणुभ्योऽपि ऊर्जा लभ्यते ।
श्रेया - तथापि एतेषु सौरं स्रोतः अपरिमितम् अक्षयं प्रदूषणमुक्तं च । कोराडी इत्यत्र औष्णिक्याः ऊर्जायाः प्रकल्पः, तथा ट्रॉम्बेतारापुरस्थौ द्वौ अणुविद्युत्प्रकल्पौ प्रसिद्धौ । कोयना-जलविद्युत्प्रकल्पस्तु अर्वाचीनमहाराष्ट्रस्य भाग्यरेषैव ।

क२) शब्दज्ञानम् ।   (काः अपि ३ कृतीः कुरुत)

i)चतुर्थपदं लिखत । १

अणुभ्योऽपि= अणुभ्यः + अपि :: अवकराच्च = -------- + -----।

ii) पर्यायशब्दः । १

भानुः ,वायुः इत्यर्थे गद्यांशे योजितौ शब्दौ लिखत ।

iii) रिक्तस्थाने द्वे विशेषणे लिखत । १

-------, -------- सौरं स्रोतः ।

iv) गद्यांशे आगते षष्ठ्यन्तपदे   --------,   ---------।   १

क३) पृथक्करणम् । २

महाराष्ट्रे विद्यमानान् ऊर्जाप्रकल्पान् जालरेखाचित्रे लिखत ।

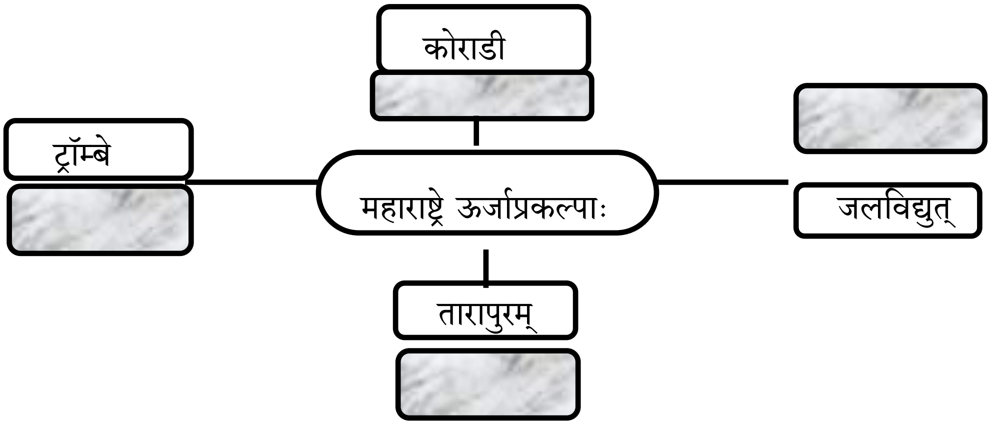

द्वितीयः विभागः –पद्यम्।

(पृथक्करणं ,स्पष्टीकरणं, शब्दसम्पत्तिः, अन्वयपूर्तिः, स्मरणं, वृत्तज्ञानम्)

प्रश्नः२)अ) पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टे कृती कुरुत ।

अ१)पृथक्करणम् ।

मञ्जूषातः उचितान् शब्दान् चित्वा उचित स्तम्भे लिखत । २

शक्यम्	अशक्यम्

(सिकताभिः सेतुबन्धनम्, अध्ययनेन विद्याप्राप्तिः, फलके चित्ररेखाटनम्, व्योम्नि चित्रकल्पना)

निर्बन्धपृष्टः स च तं शक्रोऽवादित् द्विजाकृतिः ।
सेतुं बध्नामि गङ्गायां ताराय प्राणिनामिति ।।१।।
ततोऽब्रवीत् तपोदत्तः सेतुः किं मूर्ख बध्यते ।
गङ्गायामोघहार्याभिः सिकताभिः कदाचन ।।२।।

तच्छ्रुत्वा तमुवाचैवं शक्रोऽथ द्विजरूपधृक् ।
यद्येवं वेत्सि तद् विद्यां विना पाठं विना श्रुतम्।।३।।
कस्माद् व्रतोपवासादिभिस्त्वं साधयितुमुद्यतः ।
इयं शशविषाणेच्छा व्योम्नि वा चित्रकल्पना ।।४।।

अ२) स्पष्टीकरणम् ।

‘शशविषाणेच्छा’ अस्याः कल्पनायाः स्पष्टीकरणं माध्यमभाषया लिखत । २

प्रश्नः२ ब)पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टे कृती कुरुत ।

१)कदर्थितस्यापि हि धैर्यवृते-
र्न शक्यते धैर्यगुणः प्रमार्ष्टुम् ।
अधोमुखस्यापि कृतस्य वह्ने-
र्नाधः शिखा यान्ति कदाचिदेव ।।

२) सदा सद्ग्रन्थानां श्रवणमनने ये विदधते
नयन्ते वा कालं कविकृतविनोदैः प्रमुदिताः ।
भ्रमं दूरीकुर्वन्ति च सदुपदेशेन कुधियां
वयं निर्भ्रान्तत्वात् प्रभुपदरतास्ते सुकृतिनः ।।

ब१)शब्दज्ञानम् ।

i) विलोमशब्दौ लिखत । १

अधोमुखः -...........। कदाचित् -...........।

ii) द्वे विशेषणे लिखत । सुकृतिनः- ...., ...। १

ब२) पद्यांशं पठित्वा रिक्तस्थानानि पूरयित्वा प्रथमश्लोकस्य अन्वयं पुनर्लिखत । २

कदर्थितस्यापि धैर्यवृतेः ------ प्रमार्ष्टुम् ----- शक्यते । अधोमुखस्यापि कृतस्य वह्नेः ---- कदाचिदेव ----- न यान्ति ।

प्रश्नः२ क) अधोदत्तेषु सुभाषितेषु द्वे सुभाषिते शुद्धे पूर्णे च लिखत । ४

१) यस्य न -----------बृहस्पतिः ।।
२) यथा छायातपौ--------------तरम् ।।
३) अणुपूर्वं-----------कुरु ।।

प्रश्नः२ ड) वृत्तनाम चिनुत । १

गृह्णन्तु सर्वे यदि वा यथेष्टं नास्ति क्षतिः क्वापि कवीश्वराणाम् ।
रत्नेषु सर्वेषु बहुष्वमर्त्यैरद्यापि रत्नाकर एव सिन्धुः ।।

अस्य श्लोकस्य वृत्तनाम............... इति ।

(इन्द्रवज्रा/उपेन्द्रवज्रा/ गीतिः)

तृतीयः विभागः– स्थूलवाचनम् ।

(गद्यम्– अवबोधनम् , पृथक्करणम्)

प्रश्नः३) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।

अ)अवबोधनम् ।

i) वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यमिति लिखत । १
रङ्गव्यतिकरैः चित्रस्य शोभा न वर्धते ।

ii) एकपदेन उत्तरं लिखत ।१
भावानां चित्रणं कथं कर्तव्यम् ?

चित्रकलायां वर्णविन्यासे एवं चित्रकारस्य परीक्षा भवति नैपुण्यं च आविष्कृतं भवति । श्वेतः, रक्तः, पीतः, कृष्णः, हरितश्चैते पञ्च प्रधानवर्णाः विदिताः । द्वित्राणां सम्मिश्रणेन अवान्तरवर्णानां सङ्ख्या अगणिता वर्तते । परं संमिश्रणार्थं श्यामगौरवर्णौ अतीव महत्त्वपूर्णौ । रङ्गव्यतिकरैः चित्रस्य शोभा वर्धते । परमस्मिन् विषये चित्रकारस्य कल्पकता एव आवश्यकी
चित्रसूत्रविवरणसमये मार्कण्डेयमुनिना आयामोच्छ्रायमानवर्णनं कृतम् । चित्रे स्त्रीपुरुषयोः दैर्घ्यम्, उद्गतता तथा च शरीरस्य अङ्गप्रत्यङ्गम् इत्येतेषां चित्रसूत्रम् इति संज्ञा । इदं सर्वं प्रमाणितं भवेत् । यतो हि परिमाणेन विना चित्रमाकर्षकं न भवति । अपि च काव्यशास्त्रे ये शृङ्गारवीरकरुणादयः नवरसाः वर्णिताः ते एव चित्रे प्रकटिताः भवेयुः । रसानां चित्रणंचित्रे चैतन्यं निर्माति । अङ्गविभङ्गैः हृदयस्य भावाः प्रकटिताः भवन्ति । भावानां चित्रणं नवरसानुकूलं कर्तव्यम् । भावयुक्तं चित्रं प्रभावकारि भवति ।

ब) पृथक्करणम् ।

मञ्जूषातः ४ उचितान् शब्दान् चित्वा स्तम्भपूरणं कुरुत । २

प्रधानवर्णौ	संमिश्रणार्थं महत्वपूर्णौ वर्णौ
----------------	------------------
---------------	-----------------

(हरितः, कषायः, गौरः, कपोतः, पीतः, श्यामः)

चतुर्थः विभागः– लेखनकौशलम्।

प्रश्नः४) यथानिर्देशं कृतीः कुरुत । (केवलं ३ उपप्रश्नाः लेखनीयाः ।)

अ) परिच्छेदपूर्तिः । ५

मञ्जूषातः उचितान् शब्दान् चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयित्वा परिच्छेदं पुनर्लिखत ।

अद्यत्वे हॉकीक्रीडा जनानां लोकप्रिया क्रीडा वर्तते । शतमीटरपरिमिते विशाले----एकस्मिन् पक्षे एकादश क्रीडकानाम् अपरस्मिन् पक्षे च ---- इतस्ततः धावतां दृश्यम् अतीव मनोहारि । यदा निपुणक्रीडकेन नीयमानः कन्दुकः परपक्षगोले प्रविशति तदा दर्शकाः करतलध्वनिं कुर्वन्तः---- उत्साहं वर्धयन्ति । यः दलः अधिकान् गोलकान् करोति स विजयी भवति ।---- हॉकीप्रतियोगितानां समाचारान् अनेके जनाः शृण्वन्ति अथ च दूरदर्शनयन्त्रेभ्योऽपि लक्षशःदर्शकाः क्रीडकानां खेलचातुर्यं दृष्ट्वा प्रसीदन्ति । हॉकीक्रीडा भारतीयानां राष्ट्रिया क्रीडा । भारतेन ऑलिम्पिकप्रतियोगितासु स्वर्णपदकं ---- ।

(लब्धम्, आकाशवाणियन्त्रात्, क्रीडाङ्गणे, विजयिपक्षस्य, एकादशक्रीडकानाम्)

ब) निबन्धलेखनम् । ५

३ पर्यायेषु १ विषयम् अधिकृत्य ५ वाक्यात्मकं निबन्धं लिखत ।

वृत्तपत्राणि, विजयादशमी, व्यायामस्य महत्त्वम्।

क)संस्कृतानुवादः। ५

८वाक्येषु ५वाक्यानां संस्कृतभाषया अनुवादं कुरुत।

i) ढग पाऊस पाडतात. i) Clouds rain. i) बादल पानी बरसाते हैं ।

ii) समुद्राचे पाणी खारट असते ii) Sea-water is salty.ii) सागरका जल नमकीन होता है ।

iii) तुझ्या भावाचे नाव सांग. iii) Tell your brother's name. iii)आपके भाईका नाम बताईये ।

iv) हे तुला कोणी सांगितले ? iv) Who told you this? iv) यह तुम्हे किसने बताया ?

v) ही फुले आणली आहेत. v) These flowers are brought v) ये फूल लाये हैं ।

vi) वाघ गवत खात नाही. vi) A tiger does not eat grass. vi) बाघ घास नहीं खाता है ।

vii) तू ती बातमी वाचलीस का? vii) Have you read that news? vii) तूने वह समाचार पढा क्या ?

viii) न्यायाधीशाने अपराध्याला शासन करावे. viiI) The judge should punish the offender. viii) न्यायाधीशमहोदय अपराधीको शासन करे ।

ड) वाक्यरचना ।

i) धातूनां प्रयोगः –चतुर्षु धातुषु ३ धातून् प्रयुज्य ३ वाक्यानि संस्कृतभाषया लिखत । ३

१) रुच् १ आ.प., २) दा १ प.प. , ३) वि+रम् १ प.प., ४) कथ् १० उ.प.

ii) अशुद्धिसंशोधनम् – अव्ययानि प्रयुज्य रचितेषु ४ वाक्येषु २ वाक्ययोः अशुद्धिसंशोधनं कुरुत । २

१) तस्मै गणपतिं नमः । २) महामार्गस्य उभयतः वृक्षाः सन्ति ।

३) रोदनाद् अलम् । ४) माता सह बालिका शालां गच्छति ।

पञ्चमः विभागः–व्याकरणम् –उपयोजनकौशलम् ।

प्रश्नः५) यथानिर्देशं कृतीः कुरुत । (केवलं ५ उपप्रश्ना: लेखनीयाः ।)

अ)क्रियापदरूपैः आवलिपूरणम् । (८ पर्यायेषु ६ पर्यायाः लेखनीयाः) ३

सर्वाणि रूपाणि तृतीयपुरुष–एकवचनस्य लेखनीयानि ।

धातुः	द्वितीयभविष्यत्कालः	परोक्षभूतकालः	वर्तमानकालः	प्रथमभूतकालः	आज्ञार्थः	विध्यर्थः
कृ ८आ.प.	--------	चक्रे	-----	-------	कुरुताम्	----
गम् १प.प.	------	------	गच्छति	--------	----	गच्छेत्

ब)नाम+सर्वनाम्नांरूपैः आवलिपूरणम् । (८ पर्यायेषु ६ पर्यायाः लेखनीयाः) ३

विभक्तिःCase	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
सप्तमी Locative	श्रीमति	------	------
तृतीयाInstrumental	---------	वाग्भ्याम्	------
चतुर्थी Dative	-----	------	अस्मभ्यम्/नः
षष्ठी Genetive	सर्वस्याः	-------	------

क)धातुसाधितविशेषणैः कोष्ठकपूर्तिः। (८ पर्यायेषु ६ पर्यायाः लेखनीयाः) ३

कर्म.भू.धा.वि., Past Passive Participle	क.वि.धा.वि. Potential Passive Participle	कर्त.भू.धा.वि., Past Active Participle	कर्त.व.का.धा.वि. Present Active Participle

(प्राप्ता, आनीतवान्, गन्तव्यः, कृत्यः, भाषमाणः, लिखन्ती, दत्तम्, पीतवती)

ड)समासाः। (८ पर्यायेषु ६ पर्यायाः लेखनीयाः) ३

विग्रहवाक्यानां समासनामभिः सह मेलनम् ।

i) सुखं च दुःखं च ।	कर्मधारयः ।
ii) उल्लासेन सह यथा स्यात् तथा।	नञ् तत्पुरुषः ।
iii) शक्तिम् अनुसृत्य ।	बहुव्रीहिः ।
iv)चिन्तने मग्नः ।	प्रादि तत्पुरुषः ।
v) न प्रियम् ।	इतरेतरद्वन्द्वः ।
vi) अम्बरम् एव अङ्गणम् ।	सप्तमी तत्पुरुषः ।
vii) विशेषेण ख्यातः ।	अव्ययीभावः ।
viii) नीलः कण्ठः यस्य सः ।	क्रियाविशेषण सह बहुव्रीहिः ।

इ)वाक्यपरिवर्तनम् । (४ पर्यायेषु ३ पर्यायाः लेखनीयाः) ३

I) मया चीवरम् उपयोजितम् । (प्रयोगपरिवर्तनं कुरुत।) (Change the voice.)

II) नष्टे कारणे कुतः कार्योत्पत्तिः । (यदि – तर्हि उपयुज्य वाक्यं पुनर्लिखत ।)
(use यदि-- तर्हि and rewrite the sentence.)

III) राष्ट्रध्वजः मां कीर्तिकथाः स्मारयति । (कर्तृस्थाने अहम् उपयुज्य वाक्यं पुनर्लिखत ।)
(Rewrite the sentence using अहम् as the subject.)

IV) भवान् सत्त्वरम् उपचारं करोतु । (भवान् इत्यस्य स्थाने त्वम् उपयुज्य वाक्यं पुनर्लिखत ।)
(Rewrite the sentence using त्वम् in place of भवान्)

फ) सङ्ख्यावाचकाः। रिक्तस्थानपूर्तिः। (४ पर्यायेषु ३ पर्यायाः लेखनीयाः) ३

i)नवरात्रं नाम ----- रात्रीणां समाहारः ।(९) ii) पाण्डवेषु अर्जुनः ------। (३रा)(३rd)

iii) ------ पुराणानि प्रसिद्धानि ।(१८) iv) पितामही दिनस्य ---- भोजनं करोति ।(एकदा once)

षष्ठः विभागः – अनुवादकौशलम् ।

प्रश्नः६) यथानिर्देशं कृतीः कुरुत ।

अ)संस्कृतगद्यांशं पठित्वा माध्यमभाषया अनुवादं कुरुत । ४

राईट्बन्ध्वोः प्रयोगाद् अष्टवर्षपूर्वं भारद्वाजमुनिना लिखितस्य 'यन्त्रसर्वस्वम्' नाम्नः ग्रन्थाधारेण शिवकर-बापूजी-तळपदेनाम्ना केनचिद् वैज्ञानिकेन गिरगावसमुद्रतटे सफलतया विमान-उड्डान-प्रयोगः कृतः । प्रयोगसमये बॅ.जयकरः,महाराजः सयाजिराय-गायकवाडः इत्यादयः मान्यवराःउपस्थिताः । दुर्दैवेन एषा महत्त्वपूर्णा घटना दुर्लक्षिता जाता। तळपदेमहोदयेन विमानस्य इन्धनत्वेन रसः (mercury) तथा सूर्यशक्तिः(solar energy) उपयोजिते । सम्प्रति नासा (NASA) संस्थापि तस्याः अवकाशयानानां कृते तदेव इन्धनम् उपयोजयति ।

ब)संस्कृतपद्यांशं पठित्वा माध्यमभाषया अनुवादं कुरुत । ४

इक्षोरग्रात्क्रमशः पर्वणि पर्वणि यथा रसविशेषः ।
तद्वत्सज्जनमैत्री विपरीतानां तु विपरीता ।।१।।
शत्रुभावस्थितान् यस्तु करोति वशवर्तिनः ।
प्रज्ञाप्रयोगसामर्थ्यात् स शूरः स च पण्डितः ।।२।।

क)संस्कृतनाट्यांशं पठित्वा माध्यमभाषया अनुवादं कुरुत । ४

राजा– तेन हि प्रस्तूयतां विवादः ।
देवी– यदि मां पृच्छसि एतयोर्विवाद एव मे न रोचते ।
गणदासः– देवि, न मां समानविद्यतः परिभवनीयम् अवगन्तुमर्हसि ।
विदूषकः– भवति, पश्यामि उरभ्रसंपातम्।किं मुधा वेतनदानेन ?
देवी – ननु कलहप्रियोऽसि ।

===**=====*******=======*******======********===================*******=====****=

विभागाः	विकल्परहितम्	सविकल्पम्
गद्यम्	२१	२७
पद्यम्	१३	१५
स्थूलवाचनम्	०४	०४
लेखनम्	१५	२०
व्याकरणम्	१५	१८
अपठितम्	१२	१२
एकत्रिताः गुणाः	८०	९६

संविधान तक्ता

विभागानुसारि गुणविभाजनम्		उद्दिष्टानुसारि गुणविभाजनम्		प्रकारानुसारि गुणविभाजनम्	
गद्यम्	२१	ज्ञानम्	१०	वस्तुनिष्ठ	३७
पद्यम्	१३	आकलनम्	०९	लघूत्तरी	१७
स्थूलवाचनम्	०४	उपयोजनम्	३१	दीर्घोत्तरी	२६
लेखनम्	१५	कौशलम्	३०		**८०**
व्याकरणम्	१५		**८०**		
अपठितम्	१२				
	८०				